

Taula comparativa de geosinònims catalans

Central	Valencià	Balear	Nord-occidental	Rossellonès
agafar	agarrar	agafar	agafar	agafar
aixeta	aixeta	aixeta	canella / xeta	(ai)xeta
amanida	ensalada	enciam	amanida	
avui	hui	avui	avui	avui
barrejar	mesclar	mesclar	barrejar	barrejar
berenar	almorzar	fer berena	berenar??	espertinar
blat de moro	blat de moro / dacsà / panís	blat de les índies (blat dindi men., dacsà eiv.)	blat de moro / panís / milloc	blat dindi / mill (milloc capcir)
borratxo	borratxo	gat	borratxo	gat / borratxo
buscar	buscar	cercar	buscar / recossirar	cercar
butllofa	bombolla	bòfega	ballòfia / batllofa	botolla / boldolla (conflent)
calces/calçotets	calces??	calçons	calces??	calçons / calçots
capsa	caixa (castellanisme?)	capsa	capsa	capsa
cop de puny	punyada	cop de puny	cop de puny	cop de puny
d'hora	enjorn	prest (prompte eiv.)	d'hora / lleu / aviat	d'hora
diners	diners	doblers (sous Pitiüses)	diners	sous / diners??
dolent	roí	dolent (mal, roí(n) eiv.)	dolent	dolent
escombra	granera	granera	granera/ escampa	escombra / engranera (capcir)
esglaó / graó	escaló	escaló	escala	esgraó / escaló??
esmorzar	desdejunar	berenar (esmorzar eiv.)	??	esmorzar
estel	milotxa / catxirulo	estel (milotxa eiv.)	cometa	??
galleda	poal	poal	galleta / ferrada-farrat	fèrradam
gat	gat	moix (gat eiv.)	gat	gat
gos	gos	ca	gos	ca / gos
got	got	tassó (got eiv. men.)	got	got / veire
joguina	joguèt	jugueta (jugaroí eiv.)	juguet	??
jove	nora	nora	jove	nora
llevar-se	alçar-se??	aixecar-se (llevar-se, aixecar-se, alçar-se eiv.)	alçar-se??	aixecar-se / alçar-se / llevar-se??
llimona	llima	llimona	llimó	llimona
llombrígol	melic	llombrígol	melic	llombrígol
mandra	peresa	peresa	peresa / perea	goda / canya
matalàs	matalap (matalaf Pego, Sanet)	matalàs (matalaf men. eiv.)	matalàs	matalàs
mirall	espill	mirall	espill	mirall
mitges	calces	calces	mitges	??
mitjons	calcetins	calcetins	mitjons	mitges / calces
mongeta	fesol	mongeta	mongeta / tabella / fesol	monja
nen	xiquet	nin (fillet men., boix eiv.)	xic	nin
noi	xic	al·lot	xicot / goiat	minyó (gojat en alguns llocs)
ocell-aucell	pardal	ocell (pardal eiv.)	moixó	ocell-aucell
paleta	obrer	picapedrer	paleta	peirer

Central	Valencià	Balear	Nord-occidental	Rossellonès
papallona	paloma	papallona (paloma eiv.)	paloma / voliana	parpallol / parpanyol- parpinyol
pardal	(pardal) teuladí	(pardal) teulader (teulat eiv., pardal men.)	pardal	
petó	bes	besada	bes / potxó	potó
rec	séquia	síquia	secla	rec
relliscar	esvarar	llenegar	relliscar	llisar
somiar	ensomiar	somiar	somiar	somiar
sorra	arena	arena	arena	sorra
sortir	eixir	sortir	sortir	sàller-sallir / eixir / sortir
tarda	vesprada	horabaixa (tarda eiv., capvespre men.)	tarda / bocafoscant	tarda
toro	bou	brau	bou (si és capat) / toro	toro
trucar	tocar	tocar	trucar	trucar / tustar??
trucar	cridar	??	??	telefonar / picar
vermell	roig	vermell	roig / roi	roig
verola	pigota	pigota	pigota	picota
xai	corder	xot - anyell	corder	xai (de 0 a 6 mesos)
xisclar	cridar	gisclar	gisclar	gisclar - guiscar

Català

MORFOLOGIA VERBAL

- Desinència *-o* ([*-u*]) a la primera persona del present d'indicatiu: canto [kántu] miro [míru] parlo [párlu]
- Desinència *-às, -és, -ís* en el pretèrit imperfect de subjuntiu: cantàs aprengués llegís
- Desinència *-i* en el subjuntiu: (que jo) parli aprengui trobi
- Ús del pretèrit perfect perifràstic en detriment del pretèrit perfect simple: vaig anar vaig tornar

Valencià

MORFOLOGIA

- Desinència *-e* en la primera persona del present d'indicatiu: cante [kánte]; mire [míre]
- Desinència *-ara, -era, -ira* en el pretèrit imperfect de subjuntiu: cantara ; aprenquera; llegira
- Desinència *-e/a* en el subjuntiu: (que jo) parle aprenga trobe
- Ús simultani, del pretèrit perfect perifràstic i del pretèrit perfect simple: vaig anar (aní) vas anar (anares) va anar (anà) vam (vàrem) anar (anàrem)
- El valencià manté la triple gradació locativa dels demostratius (aquest, aqueix, aquell), i dels pronoms neutres (*açò, això, allò*), enfront del català oriental, que ha reduït aquesta triple gradació a doble: demostratius (*aquest, aquell*), pronoms neutres (*això i allò*).
- No consonantitza les formes femenines dels possessius: *meua, teua, seua*

Baleàric

- **Desinència** · **en la 1a persona del present:** cant, trob, sent, sembr, obr, parl
- **Desinència *-am, -au* en la 4a i la 5ª persona del present:** cantam, cantau
- **Desinència *-eim, -eis* en la 4a i la 5ª persona del present d'alguns verbs velaritzats:** deim, deis, creim, creis, veim, veis
- **Incoatiu com en valencià** cresc, patesc
- **Desinència *-às, -asses* en l'imperfect de subjuntiu:** cantàs, cantasses

ARTICLE

- **Predomina l'article salat:** M. sing. M. pl. F. sing F. pl. + cons es es sa ses
+ vocal s' es (ets) s' ses
amb + so sos sa ses
però: *les hores, el món, la Mare de Déu, el bisbe, el dimoni, l'amo, el cel, la mar, etc.*
Article personal medieval: en, na (n')

PRONOM

- Ús de la forma plena: *me, te, se, mos, vos, se:* Mos n'anam / Vos he enganat